

A körzeti könyvtár egész embert kíván!

Örömmel közöltük Bánfai József cikkét, mert a körzeti könyvtárak szervezésével kapcsolatos baranyai problémák felvetésével és elemzésével hozzájárulhat a tennivalók tisztázásához. Valóban: a körzeti könyvtárak sorsa ma a falusi könyvtárügy fejlődésének kulcsa.

Egyetértünk a cikkíróval abban, hogy az 5—8000 lakost magába foglaló körzetek kialakítására kell törekedni. Helyeseljük azt az álláspontját is, hogy a „körzeti” jellel csupán a több tanács működési területét egyesítő könyvtárat lehet illetni, mert az egy tanács hatáskörében működő könyvtár községi könyvtár akkor is, ha fiókjai vannak a csatlakozó falvakban. A 40—50 körzet létesítésére vonatkozó baranyai terv tehát célszerűnek mondható.

Meggyőző Bánfai József arra vonatkozó érvelése is, hogy jogszabályi rendezést kíván a nagyarányú körzetesítés végrehajtása. Ennek segítségével gyorsítani és egységesíteni lehet az intézkedéseket. Szükségesnek látszik a járási tanácsok és járási könyvtárak közös intézkedési tervének elkészítése és megtárgyalása is a járási tanács vb ülésén.

Mindezekkel egyetértve vitatkoznunk kell a cikkíró egyik nézetével. Több helyen írja ugyanis, hogy a körzeti könyvtárakban főhivatású népművelési munkás alkalmazását tartja szükségesnek. Miért nem főhivatású könyvtárost ír? Talán úgy gondolja, hogy a könyvtári körzet élén működhet olyan könyvtáros, aki egyben művelődési otthon igazgató vagy népművelési ügyvezető is? Ezzel semmiképpen nem lehet egyetérteni. Ha ugyanis az 5000 lakosú község jogosult külön főhivatású könyvtáros és művelődési otthon igazgató alkalmazására, akkor miért ne lenne jogosult erre az 5—8000 lakosú körzet művelődési intézménye? Hiszen a körzeti könyvtárosnak eleve több dolga van, mint a községének! A körzet főhivatású könyvtárosa és főhivatású népművelési vezetője nem lehet ugyanazon személy. Ebben a kérdésben még a mostani létszám-nyomorúság mellett sem szabad megalkudni. Igaza van Sente Ferencnek, hogy ezen a ponton vesztíthetjük el az életképes körzeti könyvtárt. A körzeti könyvtár ugyanis teljes embert, könyvtáros szakembert kíván. A körzeti könyvtár állományának gyarapítását, katalógusainak építését, olvasószolgálatának ellátását, a tagkönyvtárak irányítását, állományuk mozgatását nem lehet félkézzel könyvtároskodókra bízni. S különösen nem lehet megengedni, hogy a körzeti székhelyen valaki „irányítson”, a könyvtári szakmunka végzését pedig kiadja alberletbe tiszteletdíj-soknak.

Meg kell kapnunk a főhivatású könyvtáros státusokat a körzetek számára, ha megkaptuk községeinknek. Máskülönben soha nem érvényesül az egyetlen ellátottság elve a nagyközséges és kisközséges megyék között. Amíg pedig ezt nem kapjuk meg mindenütt, inkább ne szervezzünk könyvtári körzetet!

Es ebből következik másik ellenvetésünk is Bánfai József elképzelésével szemben: a járási könyvtár nem végezhet egymiféle könyvtári munkát a körzeti könyvtáros helyett. A járási könyvtárak létszáma ezt nem teszi lehetővé, de nem is lenne helyes, ha ilyen feladatokat vállalnának. A járási könyvtár szervezze a körzetek kialakítását, végezze a körzeti könyvtáros szakirányítását, kezdetben működjék közre abban, hogy a könyvtáros megtanulja feladatát, hogy igazi könyvtáros szakemberré váljon, de ennél többet, s főként helyette semmit ne vállaljon.

Közös népművelő-könyvtáros alkalmazásának a klubkönyvtárakban van lehetősége. A klubkönyvtárak azonban 1500-nál kevesebb lakosú falvak vagy kisebb üzemek, lakótelepek könyvtárai. Nem önálló könyvtárak, hanem valamely igazi könyvtár tartozékai, fiókjai. Nem végeznek állománygyarapítást, s tevékenységük elsősorban az olvasószolgálat fenntartására szorítkozik. A körzeti székhely könyvtára tehát nem lehet klubkönyvtár, hanem csak valódi községi könyvtár. Klubkönyvtárnak legfeljebb a csatlakozó községek könyvtárát lehet tekinteni. Mindez értelemszerűen benne van a besorolási utasításban.

Ha várunk is kell, amíg megkapjuk a körzeti könyvtárak szervezéséhez szükséges létszámot, ennek az igénynek teljesítése már nem húzódhat sokáig, mert nélküle nincs előrelépés a falusi könyvtárügyben.

Páldy Róbert

A könyv a világban való eligazodás, nem pedig az onnan való „kikapcsolódás” eszköze.

Maróti Andor
Alföld, 1970. I.